

Geç vakit bahriye askeri sadakat yemini etmişti

Hareket ordusunun şehire girince ne gibi kırbet zuhur edeceğini bil-meyip korkanlar takım takım ke-nar mahallere veya ecnebi memle-ketlere gitmekte devam ediyorlar. Nakil vasıtaları bunları taşımaya yetemediğinden bir kısmı yeni va-sıtaları beklemektedirler. Beyoğlu yavaş yavaş tenhalaşmış, bilhassa Beşiktaş ve Yenimahalle büsbütün boş denecek hâle gelmiştir.

Cemiyeti islâmiye, Volkan gaza-tesile nâşiri efkârı olduğu İttihadî Muhammedî Cemiyetinin mahiye-tini bildirir bir beyanname neşre-derek bunların telkinlerine kapıl-maması için halkı uyanklığa dâvet etmiştir.

İstanbul Şehremini Hâzım bey, vilâyet umumî meclis âzaları, be-lediye daireleri reisleri ve cemiyeti umumiyet belediye âzaları resmen hareket ordusuna iltihak ettiklerini bildirmişlerdir.

8 Nisanda durum

Harbiye Nezaretinden vaki sada-kat ve itaat yemini teklifinin as-kerlerce nasıl karşılandığı hakkın-da muhtelif rivayetler doluyor. Bazılarına göre kışlaların çoğu ha-reket ordusile beraber imiş. Bazı-larına göre işin sonu kendileri için vahim olacağı zamanında bulun-larından mukavemet taraftarı imiş ler.

Yıldızdaki askerînin ise Abdülha-m'îde sadakati muhakkak olarak ri-vayet ediliyordu. Bunların da mik-tarı 4 binle 8 bin arasında tah-min olunmaktadır. Yıldız etrafın-daki tabyalardan, muhtelif çapta 72 adet toptan bahsediliyor ve mu-harebe halinde içeridekilerin mu-kavemetine karşı Yıldızın topa tu-tulacağı, oradan da şehrin ner ta-rafına ateş edileceği söyleniyordu. Doranmanın hâli de meçhuldü. Ba-biâlice kaleme alınan bir resmî tebliğde:

Yeni bir resmî tebliğ

«Adanada zuhur eden karışıklık-tan dolayı «Abdülhamid» krüva-zörünün kömürünü ikmal ede-e-tmez Akdenize hareket edeceği, Me-sudiye, Asarı Tefvik, Fethi Büleld ve Peyki Şevket gemilerinin de ev-velce kararlaştığı veçhile tevazımı-ı ikmal eder etmez Ferik Gambel Paşanın kumandasında talim için İstanbuldan ayrılacakları» beyan ediliyordu. Bu arada Mesüdiye zirh-lısı Beşiktaş önünde yatıyor ve en büyük toplar onda olduğundan (24 lük) irticaa yardım etmesi ha-linde husule gelecek vaziyetin deh-şeti halkı endişeye sevk ediyordu.

Nihayet geç vakit bahriye işla-sındaki askerlerin sadakat yemini ettikleri öğrenildi ise de lonanma-daki askerin gene bunun dışında kalmış olması korkulu görülüyordu. Bu arada Ayastefanostaki ordu içine kadar girmiş fesaatçıların ya-kalanmakta olduğu da öğrenildi. Meşhur casuslardan Sikkezzenbaşı Abdülfettah Efendi oğlu Yusuf Paşa hoca kıyafetinde olarak Çatalca-da yakalanmış idi. Ayastefanosu kadar tevkif edilenlerin sayısı yüzlere çı-kiyordu. Ordunun hâlâ İstanbulu girmemesi bir çok dedikoduların çıkmasına yol açmıştı. O gün hü-kûmete şu resmî beyanname neş-rettilirdi.

«İkinci ve üçüncü ordulardan ge-lip şehrin haricinde mevki almış olan Osmanlı askerleri arasında İhtilâf çıktığına dair bazı rivayet-

lerle halkı ve askerleri heyecanlan-dıracak bir çok sayıların ağzı dâğıza dolması ve bunların b-kısının gazete sayfalarına geçme-si ahali arasında heyecanı muc-olduğu anlaşmıştır. Osmanlı ask-kerleri arasında esasen ihtilâf me-cut olmayıp ciheti askeriyeden a-nan malûmat da bu merkezde t-lunduğu gibi ahali ve askerce t-lâşî mucip hiç bir sebep bulunm-dığından ve aşayışın temini için hü-kûmetçe icap eden tedbir alımı-ı olduğundan asıl ve esasî olma-yı ve ekseri kötü niyetle çıkarılan b-riyayet ve neşriyate katıyen ehem-miyet verilmiyerek herkesin ken-dişile meşgul olması ve matbuatın-da memleketin ahval ve menfaat-larını nazarı dikkate alarak aha-li ve askerin efkârını heyecana düş-ürecek yanlış rivayetlerin neşrinde hamiyetleri hasebile kaçınmalar-lüzumu beyan olunur.»

8 nisan 1325

Avrupada en çok Almanya ve A-vusturyada Jön Türklerin Rume-linden İstanbula bu kadar büyük-bir orduyu bu kadar sür-ü ile sev-etmiş olmalarını takdir eder ma-kaleler çıkmakta ve hareket ordu-sunun muvaffakiyetinden kims-şüphelenmemektedir.

Ayastefanosta toplanan mebusla-rın sayısı yüzü çıktığından Antak-ya mebusu edibi şehir Ebüzziyâ-Tevfik Beyin reisliğinde bir top-lantı yaparak mebusan ve âvanın-Ayastefanosa nakli ile bu iki mec-lis âzalarından mürekkep bir millî-meclis akdi karar altına alınmış-olduğunu öğrenenler «mesele» nin halledilmek üzere olduğu kanaati-ne vardılar.

9 nisan 1325;

Eğün matbuatta Abdülhamidin tahtundan indirileceğini İna eder-yazıların çıkması meselenin sürat-le gelişmekte olduğunu gösteriyor. Hattâ padişahın tahttan indirilmesi fetvasının Ayastefanostaki meclis-i milliye gönderildiği söyleniyor. O-gün on kadar hassa askerinin Hilâl matbaasını basarak «Hilâfe-tin şartları» adlı bir makalenin mu-harririni aradıkları, İkdâm matba-asına uğruyarak saray muhafızı as-kerlere beşer lira ile yüzer fişek dağıtıldığı haberini veren muhar-riri sordukları, aynı askerlerin «Eş-ref» gazetesi idarehanesine gide-rek Sultan Murad merhum ile ev-lâtlarının resimleri gazeteye basıl-dığından dolayı tehdit ettikleri işitilip endişe ediliyor. İbn rivâ-yetler üzerine hükümet ilâye su-retinde şu teklifi yayınladı:

«İkdâm gazetesinin birgünkü nü-susunda ikinci fırka (padişahın mu-hafız kıtası) efradına tarafı şahâ-neden yüzer fişek ile beşer Os-manlı lirası tevî edilmiş olduğu yolunda (La Turquie) gazetesinden naklen bir fıkra intişar etmiş ise de bu rivayetin katıyen «aslı» esasî olmadığından zihniyeti tahriş eden bu gibi rivayetlere hall-umuzun ku-lak asmaması ilân olunur.»

Hürriyet ordusunun erkânı har-biye heyeti Ayastefanosa geldiği gibi ordunun bizzat kumandasını deruhte etmek üzere üçüncü ordu kumandanı Mahmut Şevket Paşa da Selânikten Ayastefanosa gelmiş-tir. Dün İstanbulda gizlendiği yer-den çıkan Ahmet Fıza bey alkışlar arasında Ayastefanosa varmıştır. Arkası var)

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700504